

Innhold

- Vurderingskomiteens innstilling datert 06.11.17, side 2
- Tilsvar fra HF på vurderingskomiteens første innstilling, datert 19.10, side 17
- Vurderingskomiteen innstilling datert 11.10.17, side 22

Oppretting av nye studieprogram 2017

Sju søknader fra HF-fakultetet

Programoppsettungskomiteéns utdyping av vurderingene fra 11.10.2017

Bakgrunn

HF sendte 10.05.2017 inn utkast til søknader om oppretting av sju studieprogram, som så ble behandlet i programoppsettungskomiteén. I uke 23 ble det holdt møter med representanter fra hvert av fagmiljøene og fra HF-fakultetet. I disse møtene kom komitéen med tilbakemeldinger på søknadene og innspill om hva det var behov for å endre eller justere med tanke på kvaliteten i programmene, studieplanene og emnebeskrivelsene. En utdypning av denne vurderingen kommer i andre del av dette dokumentet. Komiteén har i denne omgang konsentrert seg om bachelorprogrammene. Grunnen til dette er dels at bachelorprogrammene i stor grad legger premissene for masterprogrammene og dels av tidshensyn. Vi vil komme tilbake med en vurdering av masterprogrammene i nær fremtid.

Etter at komitéen i slutten av august mottok endelige søknader om programoppsettning, gjennomgikk vi søknadene inklusive studieplaner og emnebeskrivelser på nytt. Resultatene av denne gjennomgangen ble nedfelt i et dokument med programoppsettungskomiteéns vurderinger, som ble oversendt HF-fakultetet 11. oktober i år.

HF kom med en tilbakemelding på disse vurderingene 20. oktober. 26. oktober fikk komitéen en tilleggsbestilling fra SA, som komitéen svarer på nedenfor i dette dokumentet.

Tidsrammer og svar på bestillingen

I et møte 26. oktober mellom SA og en representant fra komitéen fikk komitéen frist til 17. november med å komme med sin utdypende tilbakemelding. Programoppsettningssaken skal, slik komitéen har oppfattet det, behandles i UiBs utdanningsutvalg (UU) 16. november. For å bidra til UUs beslutningsgrunnlag i saken, har komitéen derfor valgt å jobbe intensivt med tilbakemeldingen slik at den nå melder tilbake allerede 6. november. Denne vurderingen fra komitéen kan dermed legges ved saken sammen med de øvrige dokumentene (komitéens første vurdering og HF's tilsvarende).

I ovennevnte møte 26. oktober ble komitéen presentert for en prosess der HF's programmer under visse forutsetninger eventuelt kan anbefales opprettet av UU i møtet 16. november. Deretter kan programmene opprettes av U-styret 30. november med de samme forbeholdene, som blant annet innebærer at HF får frist til 15. januar med å komme med en plan for hvordan de vil arbeide med å etterkomme kvalitetskriteriene slik de er utdypet av

komitéen. De forutsatte endringene må da være foretatt innen en fastsatt dato i april. Programmene kan da meldes inn til Samordna opptak (SO) innen fristen 1. desember 2017, og trekkes fra SO innen trekkfristen 15. januar 2018, dersom HF ikke har levert planen innen samme dato.

- Utfordringen med en slik tidsplan og framgangsmåte er å sikre tiltak dersom det innen en fastsatt frist i april ikke er gjennomført de endringene komitéen har vurdert som nødvendig. Hva skjer eventuelt med programoppsettelsen, og hvilke konsekvenser kan oppstå for de som har søkt om opptak på de aktuelle programmene?

I utgangspunktet ser komitéen det som ønskelig at programmer som opprettes, er ferdig utviklet i tråd med nasjonale krav til utdanningskvalitet når de opprettes. Subsidiært bør de anbefalte endringene være på plass innen fristen for å trekke et program fra SO. Når denne fristen er 15. januar 2018, bør selve oppgraderingene av programmene være gjort senest innen 5. januar slik at det er noen dager for komitéen å vurdere resultatet av endringsprosessen. Dermed vil institusjonen innen 15. januar kunne ta stilling til om de innmeldte studieprogrammene skal opprettholdes i SO. På denne måten unngår en dilemmaet med eventuelt å ha opprettet et program som det senere viser seg ikke skulle vært opprettet.

Komiteens oppgave, rolle og mandat

Komitéen har oppfattet at den har i oppgave å bidra til å heve kvaliteten på UiBs utdanning. Gjennom veilednings- og vurderingsarbeidet har det derfor vært viktig å prøve å få til gode kollegiale prosesser, samtidig som vurderingene har tatt utgangspunkt i nasjonale rammer og kriterier for utdanningskvalitet, samt UiBs egne ambisjoner i strategisk plan og handlingsplan.

De tre årene UiB har hatt programoppsettingskomité, har mandatet vært uttrykt på følgende måter: Komitéen er kalt «veilednings- og vurderingskomité» og «gruppe som skal bistå fakultetene i arbeidet med å utforme [de] studieprogrammene (...) med tanke på godkjenning i styret før jul.» (UU-sak 40/15) og «komité for veiledning, vurdering og støtte til fakultetene i deres arbeid med å opprette nye studietilbud» (UU-sak 18/16). I UU-sak 6/17, der inneværende års komité ble oppnevnt, omtales komitéarbeidet som «vurdering, veiledning og justering av programsøknadene», og UU «oppnevner en veilednings- og vurderingskomité».

Dilemmaene årets komité presenterte i vurderingsdokumentet fra 11.10.17, er opplevd gjennom hele veilednings- og vurderingsprosessen. Derfor ba komitéen om et møte med viserektor for utdanning for å få en avklaring om hvilken linje komitéen var forventet å følge, dvs. hvor «streng» den skulle være. I møtet som ble holdt 2. oktober i år, fikk komitéen bekreftet at den skulle «holde kvalitetsfanen høyt» og gjøre en vurdering basert på klare signaler i så vel stortingsmelding som ny studietilsynsforordning, og UiBs egen handlingsplan for kvalitet i utdanningen.

Bestillingen til komitéen om utdypning

Den skriftlige bestillingen fra SA 26. oktober ber om at komitéen:

«... på ny går gjennom søknadene fra HF og vurderer om studieretningene under hver av studieprogramparaplyene hver for seg oppfyller kravene fra NOKUTS forskrift mv, som om de var selvstendige studieprogram. Vi ber også om at de vurderer hva som må på plass for at studieretningene tilfredsstillere kravene som selvstendige «studietilbudsenhet» (sic.), og for at læringsutbyttebeskrivelsene på programnivå og på studieretningsnivå henger bedre sammen».

Komitéen oppfatter at bestillingen om utdypning i hovedsak er knyttet til to spørsmål. Det ene er hva som skal til for å kunne si at et studieprogram har «felles faglig identitet og profil». Det andre er et spørsmål om hva som kreves av en studieretning dersom læringsutbyttebeskrivelsene på programnivå ikke oppleves som dekkende for læringsutbyttet på studieretningsnivå og studieretningene derfor må utarbeide egne læringsutbyttebeskrivelser, og dermed må bli stilt krav til som om de var studieprogram.

Når det gjelder å vurdere hva som må til for at læringsutbyttebeskrivelsene på program- og studieretningsnivå henger bedre sammen, har dette selvsagt også med emnene i studieretningene å gjøre. Komitéen er i tilleggsbestillingen ikke bedt om å si noe om dem. Vi har likevel tatt med noen få sentrale trekk ved emnebeskrivelsene i hver av studieretningene for å imøtekomme HFs innspill om at den forrige vurderingen var for generell. Gjennomgangen blir selvsagt noe skjematisk, da slike tilbakemeldinger egner seg best som drøftingstema i dialoger med fagmiljøene som utformer programmene.

Hva er et helhetlig studieprogram?

Sentralt i komitéens første vurderingsdokument (11.10.17) stod dilemmaet knyttet til at komitéen ikke kunne se at studieprogrammene var helhetlige, tverrfaglige programmer. Komitéens vurdering var at innholdet og oppbygningen av studieretningene medførte at programmene i for liten grad hadde en felles faglig profil og identitet. Komitéen viste til at flere felles emner på tvers av studieretningene kunne hjulpet på dette. Helhet er et sentralt punkt også i *Meld. St. 16 Kultur for kvalitet i høyere utdanning*, der det blir framhevet at

institusjonene fremdeles ikke er helt i mål med å utvikle helhetlige og sammenhengende studieprogrammer, slik formålet var i Kvalitetsreformen. (...) Ofte er det svak strukturell og faglig sammenheng mellom emnene i et studieprogram, og programmene blir dermed for fragmenterte. (...) Konsekvensen er at studenten ikke alltid klarer å se sammenhengen mellom de ulike emnene og utvikle en helhetlig forståelse av faget.^[1]

UiB har fulgt opp Stortingsmeldingen i sin handlingsplan *Kvalitet i utdanning*. Under *Innsatsområde A, delmål 1*, heter det:

UiB skal arbeide systematisk for å ha helhetlige studieprogram med godt samsvar

^[1] Meld. St. 16 (2016-2017, s. 50.

mellom læringsutbyttebeskrivelser, undervisning, læringsaktiviteter, og vurderingsformer.

I SAs tilleggsbestilling til komitéen (26.10.17) står det at:

Vi [SA] har vært i kontakt med NOKUT for å avklare nærmere om forholdet mellom program og studieretning. NOKUT sier at det er ikke noe i veien for å ha et «paraplyprogram», men at studieretningene under paraplyen må ha en felles faglig identitet og profil. Det er lettere å oppnå en faglig identitet dersom paraplyen har fellesfaglige obligatoriske emner på programnivå - men dette er ikke noe absolutt krav.

Komitéens kommentar til dette punktet:

Dersom de ulike studieretningene i de tverrfaglige programmene ikke har fellesemner som ivaretar faglig helhet og felles identitet, tenker komitéen at det må være andre forhold som bidrar til at programmet framstår som helhetlig med en felles faglig identitet og profil. Det kan tenkes at slike forhold finnes, men komitéen kan ikke se at dette går fram av søknadene, og er dermed avhengig av at slike forhold synliggjøres, noe komitéen gjorde fagmiljøene oppmerksom på i dialogmøtene i mai.

Det kan her være hensiktsmessig å vise til at Studietilsynsforskriftens *Kapittel 2. Akkreditering av studietilbud* inneholder følgende forutsetninger for akkreditering (§2-1):

- (1) *Aktuelle krav i lov om universiteter og høyskoler med tilhørende forskrifter skal være oppfylt.*
- (2) *Informasjon om studietilbudet skal være korrekt, vise studiets innhold, oppbygging og progresjon samt muligheter for studentutveksling.*

Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR) stiller følgende krav til studieprogram både på bachelornivå (syklus 1) og på masternivå (syklus 2):

En kandidat med fullført kvalifikasjon skal ha følgende totale læringsutbytte definert i kunnskap, ferdigheter og generell kompetanse. (understreket her.)

«Kvalifikasjon» er i denne sammenheng henholdsvis bachelor- og mastergrad.

Videre sier den følgende i paragraf §2-2 Krav til studietilbudet:

- (1) *Læringsutbyttet for studietilbudet skal beskrives i samsvar med Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring, og studietilbudet skal ha et dekkende navn.*

Læringsutbyttebeskrivelsene skal i tråd med NKR både signalisere rett nivå og være dekkende for det samlede programmet. I de tilfellene en ikke synes at læringsutbyttebeskrivelsene på programnivå godt nok gjenspeiler det intenderte læringsutbyttet i de ulike studieretningene, kan en utarbeide læringsutbyttebeskrivelser på studieretningsnivå.

SA skriver videre i sin tilleggsbestilling til komitéen (26.10.17):

NOKUT er tydelige på at de ved tilsyn fører tilsyn ved den enheten som institusjonen definerer som «studietilbuds enheten». Dette kan være de enkelte studieretningene eller det kan være paraplyprogrammet. Det understrekes at den enheten som defineres som tilsvarende NOKUTS studietilbud er den enheten som skal oppfylle alle krav til studietilbudet i både UH-lov, KDs forskrift og tilsynsforskrift, evt. rammeplaner mv. Det er med andre ord ikke greit at deler av programmet dekkes av paraplyen og resten av studieprogrammet.

Dette innebærer imidlertid ikke at studieretningene blir studieprogram. De er fortsatt studieretninger, men behovet for helt egne sett med læringsutbyttebeskrivelser medfører at de med tanke på en tilsynssituasjon blir definert som «studietilbuds enhet».

Komitéen kommenterte navnene på studieprogrammene i vurderingen 11.10.17. Komitéen sier seg enig når HF (20.10.17.) påpeker at *nordisk* er en dekkende fagbetegnelse i navnet på *Bachelorprogram i nordisk*, men vi ser fortsatt utfordringer ved navnene på de øvrige programmene, slik vi gjorde det i vår vurdering 11. oktober:

Bachelorprogram i samtidskultur antas imidlertid å gi forventninger om et studieinnhold og læringsutbytte med et bredere eller mer tversgående samtidskulturelt innhold. Manglende fellesemner fører derimot til at studentene i all hovedsak møter fagstoff knyttet til den studieretningen de velger, nemlig *Digital kultur*, *Teatervitenskap* eller *Moderne kunsthistorie*.

Bachelorprogram i historie og kulturvitenskap har som nevnt studieretninger uten obligatoriske, felles emner. Det avspeiles blant annet i at en i læringsutbyttet på programnivå må operere med «historie **eller** kulturvitenskap» (uthevet her). Det samme gjelder *Bachelorprogram i kunsthistorie, gresk og latin*, der læringsutbyttet på programnivå bruker «eller».

Navnet på gradene byr også på noen utfordringer. Gitt at man aksepterer at de innsendte bachelorprogrammene er helhetlige studieprogram, bør gradsnavnene ha en tilføyelse som angir studieretning. Bachelor i historie og kulturvitenskap har i gradsnavnet tilføyd studieretningene.

Krav til studieretninger som «tilsynsenhet»

Komitéen blir i tilleggsbestillingen fra SA (26.10.) bedt om å vurdere hva som må til for å sikre at den enkelte studieretning tilfredsstillere kravene til studieretningen som «tilsynsenhet». I tråd med det som er sagt ovenfor, innebærer dette å beskrive og begrunne informasjon om hver studieretning som om den var et program.

Helt konkret betyr dette at fagmiljøene må utforme en programsøknad for hver studieretning. Fagmiljøene må bruke UiBs søknadsmal og fylle den ut i tråd med veiledningene (for henholdsvis bachelor og master). Veiledningene er som kjent basert på NOKUTs veiledninger, og tar utgangspunkt i studietilsynsforskriften. Fagmiljøet må dermed vurdere studieretningen i forhold til alle punktene i søknadsskjemaet, - også de som er knyttet til relevans, rekruttering og fagmiljø.

Vurdering av HFs BA-søknader

Det humanistiske fakultet (HF) har sendt inn søknader om oppretting av følgende 4 bachelorprogram:

- Bachelorprogram i historie og kulturvitskap
- Bachelorprogram i nordisk
- Bachelorprogram i kunsthistorie, gresk og latin
- Bachelorprogram i samtidskultur

Vurderingene nedenfor fra programopprettingskomitéen overlapper mye med de muntlige tilbakemeldingene komitéen ga i dialogmøtene med fagmiljøene bak søknadene 12., 13. og 15. mai 2017 og kan sees på som en utdypning av komitéens vurdering av programmene sendt til Det humanistiske fakultet 11.10.17. Komitéen ser det ikke som hensiktsmessig å gå svært detaljert til verks når det gjelder emnebeskrivelsene, men om ønskelig stiller vi oss til disposisjon for fagmiljøene for å diskutere dette nærmere.

NOKUTs forskrift viser til NKR, der de såkalte deskriptorene inneholder en bestemt kompleksitet og tematikk som angir nivået for henholdsvis bachelor og master. Komitéen understreker at når vi i det følgende kommenterer detaljer i læringsutbyttebeskrivelser, handler det *ikke* om det faglige innholdet, men om samsvaret med NKR, blant annet om å plassere studieprogram og studieretninger på *riktig nivå* (bachelorprogram).

Som rettesnor i denne gjennomgangen har komitéen fulgt Kunnskapsdepartementets forventning i Meld. St. 16 om at utdanningsinstitusjonene «gjennomgår studieprogrammene for å utvikle eller revidere læringsutbyttebeskrivelsene»¹. I meldingen heter det at:

Læringsutbyttebeskrivelsene for hvert enkelt studieprogram skal være i samsvar med og avspeile riktig nivå i Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk. Det vil si at alle beskrivelsene fra det nasjonale rammeverket skal være ivaretatt, men utdypet og tilpasset studieprogrammets formål og egenart. Emnene i studieprogrammet skal samlet sikre at studentene oppnår læringsutbyttet som er formulert for programmet som helhet.²

Generelle betraktninger

Innledningsvis peker komitéen på noen overordnede utfordringer og forhold som gjelder for de fleste programmene, og som fagmiljøene bør vurdere i det videre arbeidet:

- Noen av studieprogrammene kan ha mer helhet og felles faglig identitet enn det som kommer til uttrykk i søknaden og i studieplanene. Eksempler på manglende helhet er at det i de fleste læringsutbyttebeskrivelsene på programnivå blir brukt *eller* for å skille mellom de ulike studieretningene på programmet.

¹ Meld. St. 16 (2016-17), s. 49.

² Meld. St. 16 (2016-17), s. 47.

- Så godt som alle beskrivelsene av det totale læringsutbytte på programnivå blir alt for generiske og for lite tilpasset studieprogrammets formål og egenart.
- Nivået på læringsutbyttebeskrivelsene for studieprogram og studieretninger samsvarer ikke alltid med de nasjonale føringene i NKR.
- Mange av læringsutbyttebeskrivelsene, både på program- og på studieretningsnivå, mangler enkelte NKR-deskriptorer, f.eks. kunnskap om fagområdets historie under *kunnskap*, og yrkesetikk og nytenkning under *generell kompetanse*. Komitéen anbefaler fagmiljøene å se alle emnebeskrivelsene i sammenheng med læringsutbyttebeskrivelsene for studieretningen. Totalen av alle emnene skal til sammen gjøre studenten i stand til å oppnå læringsutbyttet for studieretningen. Da bør også arbeids- og vurderingsformene på de ulike emnene avspeile hvordan dette skal oppnås.³ Et virkemiddel for å få dette til, er gjennom å bruke varierte og studentaktive arbeids- og vurderingsformer.⁴ Dette er også nedfelt i *UiBs handlingsplan for kvalitet i utdanning og studietilsynsforskriften*.
- De fleste søknadene mangler begrunnelser for valg av arbeids- og vurderingsformer, og disse blir ikke sett i sammenheng med læringsutbyttebeskrivelsene («constructive alignment»), jf. pkt. 3.3 og 3.5 i *Veiledning til UiBs mal for søknad om oppretting av studietilbud, første syklus*.

Studentutveksling

De ulike bachelorprogrammene har i varierende grad inkludert informasjon om ordninger for studentutveksling, noe som er påkrevd ifølge studietilsynsforskriften, og vist til i mal for Søknad om oppretting av studier ved UiB:

- *Bachelorprogram i historie og kulturvitenskap*: Her finnes liste over avtaler, men mangler informasjon om tidspunkt i programmet da det er anbefalt å reise på utveksling.
- *Bachelorprogram i kunsthistorie, gresk og latin*: Her finnes avtaler for alle tre studieretningene, men anbefalt tidspunkt for utveksling er bare spesifisert for studieretningen i kultur- og kunsthistorie.
- *Bachelorprogram i nordisk*: Her finnes både liste over avtaler og anbefalt tidspunkt for utveksling, noe som tilsynelatende er felles for alle tre studieretninger.
- *Bachelorprogram i samtidskultur*: Her finnes både avtaler og anbefalt tidspunkt for utveksling alle studieretninger, inkludert alternative studieløp.

³ Se figur 3. Læringsutbytte i program- og emneplaner. Meld. St. 16, s. 48.

⁴ Se kap. 3 i Meld. St. 16.

Bachelorprogram i historie og kulturvitenskap

Programmet har to studieretninger, *historie* og *kulturvitenskap*, som i dag er to adskilte studieprogrammer. I søknaden argumenteres det for at hensikten med sammenslåingen er å «bringe de to disiplinene nærmere hverandre og skape en tverrfaglig enhet.» Komitéen har derimot problemer med å se en helhet og en felles fagprofil for de to studieretningene. Dette gjelder både for oppbygningen og i den totale læringsutbyttebeskrivelsen for programmet. Programmet har bare ett fellesemne, HIK117. Det er obligatorisk bare for kulturhistoriestudentene og valgfritt for historiestudentene. Studieretningene fremstår dermed som to adskilte og ulike studieløp.

Totalt læringsutbytte for bachelorprogrammet i historie og kulturvitenskap

Det totale læringsutbyttet for studieprogrammet i historie og kulturvitenskap er svært generelt formulert, og det er vanskelig å få øye på en felles faglig målsetting for programmet. Læringsutbyttebeskrivelsene er bortimot identiske med deskriptorene i NKR, og flere steder blir uttrykket «kulturvitenskap *eller* historie» brukt, noe som forsterker inntrykket av manglende faglig helhet.

Læringsutbytte for studieretning i historie

Læringsutbyttebeskrivelsene for studieretning i historie er i mye større grad tilpasset fagets egenart og fremstår som mer gjennomarbeidet enn det totale for programmet. Komitéens innvending her er at det mangler noe om fagområdet egen historie under *kunnskap*.

Studenter i denne studieretningen kan velge blant hele 15 valgemner i historie, noe som gir studieretningen et utall ulike kombinasjoner. En slik valgfrihet er positivt, men det gir en ekstra utfordring å tydeliggjøre hvordan studenten skal oppnå læringsutbyttet for studieretningen, uavhengig av hvilken kombinasjon av valgemner studenten velger.

Emnebeskrivelser i historie

Generelt savner vi begrunnelse og forklaring av samsvaret mellom læringsutbyttebeskrivelsene og arbeids- og vurderingsformene, det som på engelsk heter «constructive alignment». Dette henger dels sammen med at en del av kunnskapsutbyttebeskrivelsene er svært omfattende og med fordel kunne vært brutt ned i mindre enheter og konkretisert. Da ville det i tillegg bli enklere å tenke ut hvilke arbeids- og vurderingsformer som er best egnet for at studentene skal tilegne seg de intenderte kunnskapene, ferdighetene og generelle kompetansen for de ulike emnene.

Ut fra emnebeskrivelsene som ligger ved søknaden, ser det ut til å være svært lite studentaktivitet på de fleste emnene, dette gjelder særlig emnene på 100-nivå. Den klart foretrukne undervisningsformen er forelesninger. Studentene får noen grad av øvelse i oppgaveskriving på noen få emner, men mange av emnene ser ut til ikke å ha noe form for oppgaveskriving utenom skriftlig skole- eller hjemmeeksamen. Det er generelt lite variasjon i både arbeids-, undervisnings- og vurderingsformer.

Læringsutbytte for studieretning i kulturvitenskap

Læringsutbyttet er her i mye større grad tilpasset fagets egenart enn det totale læringsutbyttet for studieprogrammet. Komitéen synes læringsutbyttebeskrivelsene for kulturvitenskap er gode og har bare to mindre innvendinger. Under *kunnskap* savner vi en markør som handler om at studenten kan oppdatere sin kunnskap innenfor fagområdet sitt (jf. NKR). NKR sier videre at *ferdigheter* er noe studenten viser at hun kan/er i stand til. Fagmiljøet bør vurdere å bruke verbet *kan* istedenfor *har*, mellom annet for å synliggjøre om ferdighetene er målbare eller ei.

Emnebeskrivelser i kulturvitenskap

Emnebeskrivelsene viser at studentene stort sett får undervisning i form av forelesninger og seminarer, de får en del øvelse i oppgaveskriving (inkludert tilbakemelding) og vurderingsformene er semesteroppgaver, skole- og hjemmeeksamen. Søknaden beskriver variasjon i både arbeidsformer og vurderingsformer, men disse er i liten grad sett i sammenheng med læringsutbyttebeskrivelsene.

Bachelorprogram i kunsthistorie, gresk og latin

Programmet har tre studieretninger, *kultur- og kunsthistorie, gresk og latin*. I søknaden argumenteres det for at programmet er tenkt som et svar på HF-fakultetets middelaldersatsing, og er et uttrykk for ønsket om å samle fagmiljøene ved instituttet som er tilknyttet antikken og middelalderen. Dette er en satsing som i utgangspunktet fremstår som fremtidsrettet og med potensiale.

Komitéen ser en mulig utfordring for programmets helhet og felles faglige profil i og med at det mangler et fellesemne som er obligatorisk for alle. Slik programmet foreligger nå, er det obligatorisk for studentene på studieretningene i *gresk og latin* å ta KUN131 eller KUN132, mens studentene på studieretningen i *kultur- og kunsthistorie* ikke har tilsvarende obligatoriske språkemner. Komiteen vurderer potensialet for å kunne skape en tydeligere faglig profil til å være godt, men det er det ikke så lett å få øye på den i søknaden.

Totalt læringsutbytte i bachelorprogrammet i kunsthistorie, gresk og latin

Den overordnede læringsutbyttebeskrivelsen for programmet beskriver først og fremst felleskunnskapene studentene skal ha om eldre tiders kultur og kulturelle uttrykk. Under *Kunnskap* blir språkdelen av programmet nokså usynlig, men er til stede under punktet om at kandidaten skal ha «inngående kjennskap til eit representativt utval av avanserte språklege eller visuelle og materielle kulturuttrykk frå eldre tid.» Også her ser vi «eller» brukt kanskje fordi det er vanskelig å lage et felles læringsutbytte for hele programmet. De tre siste kulepunktene under *Kunnskap* er nokså generiske og hentet direkte fra NKR; det betyr

at de kan passe inn i hvilket som helst studieprogram på bachelornivå, jf. det første punktet i fellestillbakemeldingen fra komitéen ovenfor (s.6).

Hovedutfordringen med denne totale læringsutbyttebeskrivelsen, slik komitéen ser det, er at det språkfaglige aspektet blir så godt som usynlig. Beskrivelsene blir dessverre for generelle og de ligger for tett opp til NKR. Komitéen vil også påpeke at det i søknaden blir argumentert godt for samsvar mellom læringsutbytte og arbeids- og vurderingsformer, men vi kan ikke se at dette blir fulgt opp i praksis i de tre studieretningene eller i emnene isolert sett.

Læringsutbytte for studieretning kultur- og kunsthistorie

Læringsutbyttet for studieretningen kultur- og kunsthistorie virker godt tilpasset fagets egenart og fremstår som gjennomarbeidet. Komitéen vil peke på at det første punktet under *kunnskap* virker å ha noe lavt nivå: «generell oversikt» bør erstattes med «brei kunnskap» i tråd med NKR. Komitéen stiller spørsmål om det siste kulepunktet under *generell kompetanse* («kan nytte kombinasjonen av fag i spesialiseringa (...)») hører hjemme her. Utover dette har vi ingen særlige innvendinger, annet at der er en del språklige feil.

Emnebeskrivelser i kultur- og kunsthistorie

Generelt inntrykk er at læringsutbyttebeskrivelsene er godt formulert og gjennomarbeidet. Hovedinnvendingen fra komitéen er at det ser ut til å være for lite sammenheng mellom læringsutbyttebeskrivelsene og arbeids- og vurderingsformene («constructive alignment»). Forelesninger og «vanlegvis» seminar er den vanligste undervisningsformen (med forbehold om redusert undervisning ved få studenter). På ett av emnene møter studentene gruppeundervisning. I emnebeskrivelsene er det synliggjort lite studentaktivitet, og det er relativt lite variasjon i bruken av vurderingsformer.

Læringsutbytte for studieretning i gresk

Læringsutbyttet for studieretningen i gresk virker godt tilpasset fagets egenart og fremstår som godt gjennomarbeidet. Komitéen stiller spørsmål om det siste kulepunktet under *generell kompetanse* («kan nytte kombinasjonen av fag i spesialiseringa (...)») hører hjemme her. Utover dette har vi ingen særlige innvendinger, annet at der er en del språklige feil.

Emnebeskrivelser i gresk

Komitéen finner det utfordrende å vurdere nivået på læringsutbyttebeskrivelsene på klassiske språkfag, da læringsutbyttene rent objektivt virker å være for generelle og å ha for lavt nivå. Uttrykket «økt kunnskap» eller «økt kjennskap» er brukt flere steder, og det reiser spørsmål om økt kunnskap i forhold til hva. Hvordan måles dette?

Hovedinnvendingen fra komitéen er den tilsynelatende svake sammenhengen mellom læringsutbyttebeskrivelsene og arbeids- og vurderingsformene. Studentene møter nesten utelukkende forelesninger, til tross for at studentgruppen vanligvis er liten. Som nevnt ovenfor, blir det argumentert i programsøknaden for at forelesningene til dels er studentaktive, men komitéen synes det er vanskelig å se dette i emnebeskrivelsene. Hvordan

lærer studentene et nytt språk ved å følge forelesninger? Det er generelt liten variasjon i arbeidsformene og stor overvekt av skoleeksamen. Her er det store rom for forbedringer for å øke sammenhengen mellom læringsutbyttet og arbeids- og vurderingsformene («constructive alignment»). Det er ekstra utfordrende for komitéen å vurdere denne sammenhengen da alle emnene inneholder et forbehold om redusert undervisning ved færre enn fem oppmeldte studenter. Det er mye nynorsk språkrusk å rydde opp i, og noen innslag av svensk (GRE251).

Læringsutbytte for studieretning i latin

Læringsutbyttet for studieretningen i latin virker godt tilpasset fagets egenart og fremstår som godt gjennomarbeidet. Komitéen stiller spørsmål om det siste kulepunktet under *generell kompetanse* («kan nytte kombinasjonen av fag i spesialiseringa (...)») hører hjemme her. Utover dette har vi ingen særlige innvendinger, annet at der er en del språklige feil.

Emnebeskrivelser i latin

Komitéen finner det utfordrende å vurdere nivået på læringsutbyttebeskrivelsene på klassiske språkfag, da læringsutbyttene rent objektivt virker å være for generelle og ha for lavt nivå. Komitéen reagerer på bruken av uttrykket «økt kunnskap» eller «økt kjennskap» på de fleste av emnene. Økt kunnskap i forhold til hva? Hvordan måles dette?

Det er lite variasjon i arbeids- og vurderingsformene, og en overvekt av skoleeksamen. Også her er det store rom for forbedringer for å øke sammenhengen mellom læringsutbyttet og arbeids- og vurderingsformene («constructive alignment»), men igjen er dette vanskelig å bedømme på grunn av forbeholdet om redusert undervisning ved færre enn fem oppmeldte studenter. Det er mye nynorsk språkrusk å rydde opp i, og komitéen noterer at det mangler *ferdigheter* under læringsutbyttebeskrivelsen for *LAT251 Romersk historieskrivning med bacheloroppgave*. Det er riktignok ikke nødvendig å dekke alle de tre kategoriene (*kunnskap, ferdigheter og generell kompetanser*) innenfor hvert enkelt emne, men komitéen tror studentene vil ha oppnådd visse ferdigheter etter å ha skrevet en bacheloroppgave i latin.

Bachelorprogram i nordisk

Bachelorprogrammet inneholder tre studieretninger, *nordisk språk og litteratur, norrøn filologi* og *norsk som andrespråk*. I søknaden vises det til at disse tre studieretningene i dag er tre separate program, og at dette nye studieprogrammet er en gjenopprettelse av et program som eksisterte fram til 2014. Formålet med det nye fellesprogrammet er å «føre dei tre disiplinane nærmare kvarandre og skape ei tverrfagleg eining. Dette skal danne eit meir fleksibelt og robust program og opne for utvida tverrfagleg verksemd.»

Studieretningen *norrøn filologi* har ingen obligatoriske fellesemner med de to andre studieretningene, mens *nordisk språk og litteratur* og *norsk som andrespråk* har ett obligatorisk fellesemne (NOSPAN101) og ett obligatorisk emne med stort faglig overlapp (NOLI102/NOLI112). I *nordisk språk og litteratur* må studentene dessuten velge ett av flere 15 studiepoengsemner. Her kan studenten velge blant hele 13 emner i islandsk og norrønt.

Komiteén ser åpenbare fellespunkter mellom studieretningene *nordisk språk og litteratur* og *norsk som andrespråk*, mens fellesskapet med *norrøn filologi* i mindre grad er synlig. Dette gjelder både i søknaden og i oppbygningen av programmet.

Totalt læringsutbytte for bachelorprogram i nordisk

Det totale læringsutbyttet for bachelorprogrammet i nordisk er noe mangelfullt, og komiteen stiller spørsmål ved om nivået kan sies å være for lavt for et bachelorprogram, særlig det som forventes under *kunnskap*, som bare har disse to læringsutbyttene:

Kandidaten

- har brei kunnskap om grammatikk og lydlære, enten for moderne norsk eller for norrønt
- har grundig kunnskap om litteratur, enten generelt frå norrøn til moderne tid, eller konsentrert om norrøn eller moderne tid

Komiteén vil berømme fagmiljøet for å ha laget læringsutbyttebeskrivelser som er forankret i fagets egenart, og anbefaler fagmiljøet å arbeide videre med det totale læringsutbyttet for bachelorprogrammet, slik at det blir dekkende for nivået og samtidig i tråd med NKR, uten at det blir for generisk.

Læringsutbytte for studieretning i nordisk språk og litteratur

Læringsutbyttebeskrivelsen for studieretning i nordisk virker svært godt tilpasset fagets egenart og fremstår som mye mer gjennomarbeidet enn det totale læringsutbyttet for programmet.

Emnebeskrivelser i nordisk språk og litteratur

Generelt er emnebeskrivelsene i nordisk språk og litteratur språklig godt gjennomarbeidet. Emnene tilbyr mye undervisning i form av forelesninger og seminar under forutsetning av at det er flere enn fem oppmeldte studenter. Videre møter studentene veiledet oppgaveskriving, muntlig presentasjon og tilrettelagt kollokvium. Hovedtyngden av vurderingsformene på emnene i nordisk språk og litteratur er skole- og hjemmeeksamen, men her er også innslag av muntlig eksamen.

Studieretning i norrøn filologi

Også dette læringsutbyttet er i mye større grad enn det overordnede tilpasset fagets egenart. Komiteéns innvendinger handler om at nivået virker å være noe lavt (jf. NKR) og punktene er noe generelle. Hva vil det si å ha «grunnleggjande kunnskap om moderne islandsk språk»? Betyr det at studenten skal kunne forstå og snakke noe moderne islandsk?

Emnebeskrivelser i norrøn filologi

Generelt virker også emnebeskrivelsene i norrøn filologi språklig godt gjennomarbeidet. Emnene tilbyr mange forelesninger med obligatorisk oppmøte på 75 %, der det er forventet at studentene deltar aktivt. På flere av emnene er det forventet at studentene utfører hjemmeoppgaver før de kommer på forelesning. Studentene møter varierte vurderingsformer (skoleeksamen, hjemmeeksamen, mappevurdering, skriftlige arbeid og muntlig eksamen), selv om det er en overvekt av skole- og hjemmeeksamen. Alt i alt ser det ut til å være relativt god sammenheng mellom læringsutbyttebeskrivelsene og arbeids- og vurderingsformene. En kompliserende faktor i en slik vurdering er derimot at undervisningen kan reduseres ved færre enn fem oppmeldte studenter.

Læringsutbytte for norsk som andrespråk

Læringsutbyttebeskrivelsen virker godt tilpasset fagets egenart og er detaljert og omfattende, særlig under *kunnskap*. Komitéen ber fagmiljøet vurdere om omfanget er for stort. Videre savner komitéen et punkt om innsikt i relevante fag- og yrkesetiske problemstillinger under *generell kompetanse*.

Emnebeskrivelser i norsk som andrespråk

Som i de andre to studieretningene, er også emnebeskrivelsene norsk som andrespråk godt gjennomarbeidet. Emnene tilbyr mye undervisning i form av forelesninger og kollokviegrupper under forutsetning av at det er flere enn fem oppmeldte studenter. Videre må studentene skrive oppgaver, men det kan godt tydeliggjøres om de får tilbakemelding på disse. Studentene møter skoleeksamen, hjemmeeksamen og muntlig eksamen på NORAN- emnene. Studentene må i tillegg velge emner fra de andre studieretningene.

Bachelorprogram i samtidskultur

Programmet inneholder tre studieretninger, *digital kultur*, *moderne kunsthistorie* og *teatervitenskap*. I søknaden for programmet, blir det understreket at *kunsthistorie* og *teatervitenskap* har lang erfaring med samarbeid, både innenfor forskning og undervisning. Begge fagene har mye felles med faget *digital kultur*, «især den delen av digital kultur som arbeider med estetiske uttrykksformer innen digitale medier, som digital kunst, elektroniske litteratur og dataspill.»

Programmet har ingen obligatoriske fellesemner. Innføringsemnet SAMKUL100 er valgfritt, men anbefalt for alle studenter i programmet. Studieretningene *teatervitenskap* og *moderne kunsthistorie* har et felles obligatorisk emne SAMKUL201, som er valgfritt for studieretningen *digital kultur*. Et spørsmål er her om dette er nok for å etablere et helhetlig program med felles faglig identitet og profil, særlig med tanke på studentene på studieretningen *digital kultur*.

Totalt læringsutbytte for bachelorprogram i samtidskultur

Det overordnede læringsutbyttet for programmet er svært generisk og ligger tett opp til ordlyden i NKR. Komiteen etterlyser mindre generiske beskrivelser og formuleringer som i større grad gjenspeiler studieprogrammets formål og egenart. I søknaden for programmet blir det tydelig at fagmiljøene har arbeidet mye med dette, men det gjenspeiles ikke i de overordnede læringsutbyttebeskrivelsene.

Læringsutbytte for digital kultur

Læringsutbyttebeskrivelsen for digital kultur er velformulert og godt tilpasset og forankret i fagets egenart. Komiteen har ingen ting å utsette på denne, annet enn formuleringen «kan nytte sin kombinasjon av fag i spesialiseringa og i dei valfrie emna i vidare utdanning eller yrkesplanar» under *generell kompetanse*. Er dette et læringsutbytte?

Emnebeskrivelser for studieretning i digital kultur

Også læringsutbyttebeskrivelsene på emnenivå er godt gjennomarbeidet og godt formulert. Det tilbys mye og forbillig varierte arbeids- og undervisningsformer, studentene innenfor denne studieretningen møter alt fra studentaktive forelesninger, seminar, filmvisning, øvelser, labøvelser, quiz, veiledning, muntlig presentasjon, gruppearbeid, øvingsoppgaver, refleksjonsnotat og peer review. Dette blir fulgt opp med gjennomtenkte vurderingsformer (hjemmeeksamen, mappevurdering, skriftlig rapport, skoleeksamen og semesteroppgave) som gjør at sammenhengen med læringsutbyttebeskrivelsene er svært god.

Læringsutbytte for studieretning i moderne kunsthistorie

Læringsutbyttebeskrivelsen for moderne kunsthistorie er velformulert og godt tilpasset og forankret i fagets egenart. Komiteen har ingen ting å utsette på denne.

Emnebeskrivelser for moderne kunsthistorie

Generelt er læringsutbyttebeskrivelsene på emnenivå godt formulerte. På flere av emnene blir det oppgitt at «undervisninga blir gitt som førelesingar og vanlegvis også som seminar. Seminaret omfattar øving i fagleg presentasjon og oppgåveskriving. Seminardeltaking er obligatorisk (75 %).» Det blir ikke oppgitt hva som utløser om det blir arrangert seminar for studentene eller ikke, men det utgjør en stor forskjell for studentene om de får øvelse i oppgaveskriving eller ei.

Komiteen vil også bemerke at ifølge studieplanen for bachelorprogrammet i samtidskultur, er studentene på studieretningen i moderne kunsthistorie anbefalt å ta emnene KUN143 og KUN144 i andre semester. Komiteen kan ikke se at KUN143 ligger vedlagt i søknaden, og kan følgelig heller ikke vurdere emnebeskrivelsen.

Studentene på studieretningen møter hjemmeeksamen og skriftlige oppgaver med muntlig breddetest og semesteroppgaver. Det er vanskelig å se den gode sammenhengen mellom læringsutbyttebeskrivelsene og arbeids- og vurderingsformene, særlig fordi det er forbehold om omfanget av undervisningen. Vurderingsformene kan med fordel også varieres mer.

Læringsutbytte for studieretning i teatervitenskap

Læringsutbyttebeskrivelsene for teatervitenskap er bedre tilpasset fagets egenart enn de overordnede for programmet, men også disse er tidvis litt for generiske. Dette gjelder særlig læringsutbyttebeskrivelsene under *kunnskap*, som ligger litt tett opp til formuleringene i NKR. Under *ferdigheter* savner komitéen uttrykk for de mer praktiske ferdighetene en ferdig utdannet student har tilegnet seg i løpet av studiet av teatervitenskap. Kulepunktet «kan formulere ei teatervitskapeleg problemstilling og planleggje (...)» under *generell kompetanse* er mer en *ferdighet*.

Komitéen anbefaler fagmiljøet å arbeide videre med læringsutbyttet for studieretningen og å ta en språkvask på nynorsken.

Emnebeskrivelser for teatervitenskap

Emnebeskrivelsene for teatervitenskap er generelt godt formulerte. På flere av emnene deltar studentene på forelesninger med studentinnlegg, noe som er positivt. I tillegg må studentene følge et obligatorisk skrivekurs og deltar på workshop. Som ett av få fagmiljø ved HF, har teatervitenskap innbakt praksis i flere av emnene sine. Dette er veldig positivt og i tråd med intensjonene i stortingsmeldingen og UiBs handlingsplan.

Det ser ut til å være lite variasjon i vurderingsformene, da studentene stort sett møter skoleeksamen og hjemmeeksamen. Alt i alt kan også her sammenhengen mellom læringsutbyttebeskrivelsene og arbeids- og vurderingsformene bedres. Særlig gjelder dette vurderingsformene.

Bergen 06.11.17

Yael Harlap (UPED)
Linda Herfindal Lien (KMD)
Håkon Randgaard Mikalsen (studentrepresentant)
Toril Eikaas Eide (SA)
Cecilie Boge (SA)

Oppretting av nye studieprogram ved HF, søknader 2017

CH 2017.10.19

Innledning

Det humanistiske fakultet har søkt om oppretting av 7 studieprogram med oppstart 2018. Under forutsetning av at disse søknadene godkjennes, er det også søkt om nedlegging av 16 eksisterende program fra samme tidspunkt. Dette er første steg i en prosess som vil fortsette neste år med søknad om oppretting av ytterligere 3 og nedlegging av ytterligere 9 studieprogram, som meldt i fakultetets siste utdanningsmelding.

I forbindelse med Utdanningsutvalgets behandling av årets søknader er vi blitt bedt om å gi tilbakemelding om hvordan fakultetet tenker å følge opp vurderingene i den sentrale programopprettingskomitéens rapport, som vi mottok til kommentar 11.10.2017.

Hver enkelt søknad er altså ledd i en mer omfattende prosess som angår de fleste av fakultetets studieprogram. Kjennskap til denne prosessen er dermed viktig for å kunne foreta en helhetlig vurdering, både av de enkelte søknadene og av programopprettingskomiteens rapport.

Vi vil derfor gjøre rede for søknadenes bakgrunn i prosjektet HF2018 før vi kommenterer programopprettingskomiteens vurderinger.

HF2018 og HFs programportefølje

I samsvar med HF's strategi for 2016-2022 vedtok fakultetsstyret i desember 2015 å sette ned en prosjektorganisasjon som skulle utrede og komme med forslag til ny studieprogramportefølje ved fakultetet. Viktige deler av bakgrunnen var fakultetets vanskelige budsjettsituasjon, press på undervisningsressursene på en del fag, samt signaler fra bl.a. NOKUT om strengere krav til antall studenter og ansatte på studieprogram.

Ifølge prosjektgruppens mandat skulle det legges vekt på humaniorafagenes internasjonale utvikling og samfunnsrelevans, bedre utnyttelse av administrative og faglige ressurser på tvers av fagmiljø og institutter og bruk av emner i flere studieprogram. Det var videre et ønske om å styrke studieprogram med få ansatte og/eller få studenter.

Som et overordnet, strukturelt grep anbefalte prosjektgruppen at mindre program kan inngå som studieretninger i nye, større program, der noen emner er felles for flere studieretninger. Dermed kan man både redusere det samlede undervisningsbehovet, samle større fagmiljøer bak hvert enkelt program, og legge grunnlaget for utvikling av sterkere tverrfaglighet i

undervisningstilbudet I juni konsulterte fakultetet SA om denne modellen, bl.a. med spørsmål om forenelighet med NOKUT-krav.

Styringsgruppen sendte før sommeren 2016 en "bestilling" til instituttene med forespørsel om å utarbeide skisser til tverrfaglige studieprogrammer basert på denne modellen. Instituttene opprettet arbeidsgrupper, som arbeidet intenst med skissene over sommeren.

Arbeidsgruppens forslag ble så vurdert av prosjektets styringsgruppe, som sendte et forslag til revidert programportefølje på høring i oktober 2016. SA fikk kopi av høringen med forespørsel om kommentarer som gikk på struktur og modellen med parallelle spesialiseringer i programmene. Styringsgruppens forslag og instituttenes høringsuttalelser ble så lagt fram for fakultetsstyret.

I desember 2016 vedtok fakultetsstyret styringsgruppens reviderte anbefalinger til ny studieprogramportefølje ved HF med utlysning våren 2018 og opptak høsten 2018. Vedtaket ble altså fattet på bakgrunn av et stort arbeid i prosjektgruppen, styringsgruppen, arbeidsgruppene samt høringsuttalelser fra institutt og sentre. Vedtaket ble noe modifisert i januar-møtet, slik at søknader om nye program for fremmedspråkstudiene ferdigstilles først i 2018, med oppstart 2019.

Se <http://www.uib.no/hf/2018> for mer informasjon om HF2018.

Etter fakultetsstyrets endelige vedtak startet arbeidet i fagmiljøene med utarbeiding av søknader, studieplaner og emnebeskrivelser til de i første omgang syv nye studieprogrammene.

En veilednings- og vurderingskomité nedsatt av UiBs utdanningsutvalg som skulle veilede fakultetene og deres fagmiljøer i opprettingsprosessen ble opprettet 1. februar 2017. I mai 2017 gjennomførte komiteen møter med de aktuelle fagmiljøene på basis av første utkast til søknadene. I møtene var det to administrative representanter, prodekan Claus Huitfeldt og studentrepresentantene som representerte komiteen.

Søknadene ble revidert på bakgrunn av de muntlige tilbakemeldingene i disse møtene og endelig versjonoversendt Studieadministrativ avdeling 29.08.2017.

Kommentarer til programoppsettetskomiteens vurderinger

Fakultetet mottok 11. oktober komiteens vurdering av programmene. Komiteens rapport konkluderer med at den finner det vanskelig å anbefale oppretting av de fire nye bachelorprogrammene, og dermed også to av de tre av masterprogrammene.

Rapportens vurderinger er svært generelle. Det ville føre for lang å gå inn på alle detaljer som kunne kommenteres her. Vi skal derfor nøye oss med noen få kommentarer til de enkelte kulepunktene i rapporten.

"Studieprogrammene framstår ikke som helhetlige og mangler en felles profil som gjenspeiles i emneporteføljen."

Komiteen gir ingen utdypning til dette punktet. Vi vil nøye oss med å vise til at studieprogrammene ved HF i motsetning til profesjonsutdanninger kjennetegnes ved en stor grad av åpenhet og bredde, bl.a. ved at de alle har 60-70 frie studiepoeng som kan velges fra andre fag, også ved andre fakulteter. Et gjennomgående fellesskap i emneporteføljen kan derfor bare sikres gjennom fellesemner i spesialiseringene. Et enkelt alternativ kunne være å erstatte frie studiepoeng med obligatoriske fellesemner. Dette ville imidlertid måtte gå på bekostning av fleksibilitet og bredde, noe fakultetet ikke har ønsket.

"Det er vanskelig å få øye på tverrfagligheten.

Studieretningene i hvert av programmene har få eller ingen obligatoriske fellesemner."

Dette er delvis kommentert ovenfor. Vi har aldri fått noe svar på hvor mange felles emner eller studiepoeng studieretninger innenfor et program må ha. Vi konstaterer imidlertid at lektorprogrammene opererer med studieretninger og et skille mellom fag1 og fag 2 som innebærer at to studenter på samme program ikke nødvendigvis har annet enn pedagogikk-emner felles, dvs. 30 av 300 studiepoeng fordelt over et 5 års studium.

Når det gjelder de enkelte programmene, vil vi peke på:

Det stemmer at bachelorprogram i historie og kulturvitenskap har bare ett fellesemne på 15 studiepoeng, og at dette er obligatorisk i den ene studieretningen og valgfritt i den andre. Grunnen til at man likevel ønsker å samle disse fagene i ett studieprogram er redegjort for i HF2018-dokumentene: Historie er et program med hundrevis av studenter og et stort og robust fagmiljø. Kulturvitenskap har opplevd nedgang i bemanning, nedgang i studetall og kan stå foran ytterligere nedbemanning. Sammeslåing av de to programmene til ett vil gjøre det lettere å håndtere fremtidige utfordringer.

I bachelorprogram i nordisk har to av studieretningene, nordisk språk og litteratur og norsk som andrespråk, 25 studiepoeng fellesemner i spesialiseringen. Norrønt har ikke fellesemner med de to andre studieretningene, men de andre studentene på programmet tar i stor grad valgfrie emner i nordisk, og fagmiljøet i norrønt underviser også i emner på de to andre studieretningene.

Lignende forhold gjelder fellesemnene i de to andre studieprogrammene – en mekanisk telling av antall felles emner eller studiepoeng gir ikke et adekvat bilde av fellesskapet mellom studieretningene i programmene, som også må ses i lys av at programmene avspeiler et fellesskap i forskningsinteresser mellom fagmiljøer, at fagmiljøene som inngår i programmene vil ha et felles ansvar for gjennomføring av undervisningen, og at studenter på en av studieretningene i stor grad forventes å velge en årsenhet eller emner innenfor en av de andre studieretningene på programmet.

Tilfredsstillelse av et formelt krav om antall felles emner eller studiepoeng kunne lett tilfredsstilles ved f.eks. å kreve at studenter innenfor en studieretning velger alle sine frie studiepoeng innenfor to av de andre studieretningene. Dette ville imidlertid igjen ha gått på

bekostning av det generelle hensynet til fleksibilitet og bredde i programmene som er en grunnleggende verdi for fakultetets studietilbud.

"Navn på programmene kan ikke fullt ut sies å være dekkende"

At "nordisk" bare "muligens" skulle være et dekkende navn på et studieprogram som dekker nordisk språk og litteratur, norsk som andrespråk og norrønt stiller fagmiljøene seg uforstående til. Både nasjonalt og internasjonalt er dette en vel etablert betegnelse for de fagområdene som dekkes av programmet. For øvrig vil studenter opptas ikke til programmene, men til studieretningene. Dermed er det ikke først og fremst programmene, men studieretningene, som vil være synlige i f.eks. Samordna Opptak. I rekrutterings- og informasjonsøyemed er derfor studieretningenes navn viktigere enn programmenes navn.

"NKR krever at studium skal beskrives gjennom krav til læringsutbytte, og det skal formuleres ett totalt læringsutbytte for hvert studium."

Komiteen siterer UiBs Veiledning til søknad syklus 1, pkt 3.2: «At studiet skal ha én total læringsutbyttebeskrivelse innebærer at denne også må være dekkende for eventuelle studieretninger. Dersom dette ikke er mulig, må studieretningene beskrives separat, og må innfri samme forskriftskrav som et studieprogram (fagmiljøstørrelse osv.)» Men i samme veiledning sies noen linjer senere: "Hvis relevant, må også læringsutbyttet for studieretning formuleres."

Vi har tolket dette slik at programmer med studieretninger må ha et felles overordnet læringsutbytte som dekker alle studieretninger, og i tillegg for hver studieretning en nærmere beskrivelse av det mer spesifikke læringsutbyttet for denne retningen. Denne tolkningen ble heller ikke avvist i vår kontakt med SA i 2016, og det er slik de nye studieplanene er utformet.

Komiteen sier videre: "Det er imidlertid viktig å merke seg at i en tilsynssituasjon vil hver av studieretningene bli vurdert og stilt krav til som et selvstendig program." Dette er noe vi både har merket oss og er innforstått med. Som vi kommer tilbake til senere i dette dokumentet, ser vi opprettingen av de nye studieprogrammene som et første steg i en prosess med nærmere integrasjon og tverrfaglig samarbeid mellom fagmiljøene som er ansvarlig for de enkelte studieretningene.

Lignende kan sies angående komiteens bemerkninger om emnebeskrivelsene. Vi er enig i at læringsutbyttebeskrivelser kan forbedres og at samsvar med og variasjon i undervisnings- og vurderingsformer kan gjøres bedre.

Hovedfokus i HF2018 har ligget på de nye emnene, mens de fleste emnene i programmene er "gjenbrukt" fra eksisterende programmer. Det er her snakk om et tresifret antall emner, og fakultetet har ikke hatt kapasitet og tid til å gjennomgå alle i detalj som del av prosessen med HF2018.

Studieprogrammer er imidlertid ikke statiske størrelser. Fagmiljøene reviderer studieplaner og emnebeskrivelser kontinuerlig i lys av stadig nye formelle krav, og av erfaringer fra undervisningen. Det vil også skje med emnene i disse programmene, -- mange eller de fleste

av dem vil sannsynligvis undergå kvalitetskontroll og revisjon før de første studentene på de nye programmene møter dem.

"Robust fagmiljø - stor nok kapasitet? "

Komiteen viser til uttalelsen fra instituttleder, som sier at ressursituasjonen ved nordisk er kritisk, men at det nye programmet vil avhjelpe situasjonen i noen grad, og reiser deretter spørsmål "om en skal opprette et nytt program der en vet at ressursituasjonen for fagmiljøet er kritisk." Det er nærliggende å spørre om hva som er alternativet. Skal man i stedet for å opprette et nytt program som avhjelper situasjonen i noen grad beholde en programportefølje som *ikke* avhjelper situasjonen? Eller er alternativet å legge ned ett eller flere av studietilbudene i nordisk ved Universitetet i Bergen?

Generelle kommentarer

HF2018 har vært en krevende men samtidig lærerik prosess ved HF. Mange fagmiljø melder om en prosess som har utfordrende, men fruktbar, En vesentlig del av arbeidet handlet om å systematisk gjennomgå faglige møtepunkter og fellesområder som kunne videreutvikles til større grad av tverrfaglig samarbeid og fellesansvar på tvers av fagmiljø for utdanningene ved HF. Drøftingene foregikk både innad i og på tvers av fagmiljø og institutt.

Det ble opplevd som utfordrende å skulle oppfylle HF2018s kriterier for nye studieprogram, og samtidig designe program i henhold til gjeldende regelverk og maler. Underveis i arbeidet med nye program måtte fagmiljøene, som står i hver sin fagtradisjon, tenke tverrfaglighet, bredde, fellesemner, økonomi og samtidig presentere dette i en gitt mal. Tanken å skulle omdanne et selvstendig fag til en studieretning med fellesemner kunne oppleves som vanskelig for fagmiljø med en sterk fagtradisjon.

Mange av fagmiljøene viser nå til at drøftingene i HF2018 har avdekket mange flere områder for tverrfaglig samarbeidsmuligheter enn man innledningsvis hadde tenkt, og en større bevissthet om at samarbeid om studieretningene i programstyrer med representasjon fra flere fagmiljø vil gi verdifulle gevinster.

Oppfølging av programopprettingskomiteens anbefalinger

Fakultetet finner at søknadene om oppretting av studieprogrammer fyller HF2018s kriterier for programportefølje, og at de så langt mulig også oppfyller formelle krav og retningslinjer.

Fakultetet vil ta rapporten fra programopprettingskomiteen til etterretning i det videre arbeidet med utviklingen av studieprogrammene.

Claus Huitfeldt

Prodekan for utdanning og internasjonalisering

Oppretting av nye studieprogram 2017

Sju søknader fra HF-fakultetet og en søknad fra SV-fakultetet Programoppsettingskomitéens vurderinger

Bakgrunn

UU oppnevnte 1. februar 2017 (Sak 6/17) en veilednings- og vurderingskomité som skulle veilede fakultetene og deres fagmiljøer i opprettingsprosessen og videre vurdere kvaliteten på studieprogrammene som ble søkt opprettet. Komitéen har bestått av følgende medlemmer:

- Hans Knut Sveen, konstituert visedekan for utdanning, KMD. Fra august 2017 ble ny visedekan for utdanning ved KMD, Linda Herfindal Lien, medlem av komitéen
- Claus Huitfeldt, prodekan for utdanning og internasjonalisering, HF
- Yael Harlap, førsteamanuensis, Uniped, PS
- Cecilie Boge, universitetslektor, Læringsstøttegruppen, SA
- Håkon Randgaard Mikalsen, studentrepresentant
- Svein-Martin Stenseth, studentrepresentant (ut vårsemesteret 2017)
- Toril Eikaas Eide, seniorrådgiver, Læringsstøttegruppen, SA

På bakgrunn av erfaringene med programoppsettingsarbeidet i 2016, ble det også foreslått endringer i prosedyrer og tidsplaner:

På bakgrunn av erfaringene fra 2016 har komitéen sett et behov for å strekke vurderings-, veilednings- og tilbakemeldingsperioden over et lengre tidsrom. Denne vurderingen blir støttet av fakultetene. En slik forlenging, som samtidig tar hensyn til fristene for UU- og U-styrebehandling, forutsetter at førsteutkastet av søknaden oversendes før sommerferien. Det forutsetter også at informasjons- og veiledningsmøter kommer tidligere i vårsemesteret, og at fakultetene melder fra om hvilke studieprogram de ønsker å opprette før og uavhengig av innspillene til utdanningsmeldingen. (Fra møteprotokollen, sak 6/17)

Søknadene i 2017

Det humanistiske fakultet (HF)

HF har sendt inn søknader om oppretting av følgende 7 studieprogram:

- Bachelorprogram i historie og kulturvitenskap
- Bachelorprogram i nordisk
- Bachelorprogram i kunsthistorie, gresk og latin
- Bachelorprogram i samtidskultur
- Masterprogram i historie og kulturvitenskap
- Masterprogram i nordisk
- Masterprogram i klassisk filologi

Det samfunnsvitenskapelige fakultet (SV)

SV har sendt inn søknad om oppretting av følgende studieprogram:

- Lektorutdanning i samfunnskunnskap med master i sosiologi

Arbeidet med søknadene

Fagmiljøene og fakultetene har utviklet studieprogrammene og jobbet fram søknadene med utgangspunkt blant annet i følgende sentrale dokumenter:

- Forskrift om tilsyn med utdanningskvaliteten i høyere utdanning (studietilsynsforskriften) revidert i 2017,
- Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring (NKR)
- Forskrift om opptak, studier, vurdering og grader ved Universitetet i Bergen (UiBs studieforskrift)

NOKUT laget i 2013 søknadsmaler med veiledninger som tydeliggjør kravene som må oppfylles for at et studieprogram/studium skal kunne godkjennes/akkrediteres. Med utgangspunkt i disse NOKUT-dokumentene utarbeidet UiB i 2015 og 2016 sin egen søknadsmal med veiledninger.

UU-møtet 1.02. 17 vedtok en tidsplan for den delen av programopprettingsprosessen der komitéen har vært involvert. Planen inneholdt blant annet følgende milepæler:

- 10.05.17: Fakultetenes frist for innlevering til SA/komitéen av førsteutkast til søknad om oppretting.
- Uke 23: Dialog mellom komitéen og aktuelle fakulteter og fagmiljøer om videreutvikling/kvalitetssikring av studieprogrammene fram mot frist for innlevering av endelig søknad.
- 29.08.17: Frist for innlevering av endelig søknad til SA/komitéen.

I september og oktober har komitéen arbeidet med vurdering av søknadene. Resultatet av dette arbeidet er nedfelt i denne rapporten.

Til hjelp i programutviklingsprosessen har fagmiljøene, i tillegg til forskriftene, rammeverket og malene nevnt ovenfor, hatt UiBs *Mal for studieplan* og *Mal for emnebeskriving*.

Fakultetene og instituttene har gjennomført ulike prosesser og tiltak til støtte for fagmiljøene. I tillegg har miljøene fått tilbud om dialog med og støtte fra U-pedmiljøet og Læringsstøttegruppen ved SA. Disse tilbudene har fagmiljøene benyttet seg av i ulik grad.

Sentrale kriterier i vurderingsarbeidet

Komitéens vurdering av studieprogrammene er basert på kravene i studietilsynsforskriften, NKR og UiBs studieforskrift. For eksempel stiller studietilsynsforskriften blant annet følgende krav til en studieplan:

- Studiet skal ha et dekkende navn
- Studiet skal beskrives gjennom krav til læringsutbytte. Jamfør *Nasjonalt kvalifikasjonsrammeverk for livslang læring*. Det formuleres ett totalt læringsutbytte for hvert studium
- Studiets innhold og oppbygning skal samsvare med og være tilpasset læringsutbyttebeskrivelsen slik at læringsutbyttet oppnås
- Arbeids- og undervisningsformer skal samsvare med og være tilpasset læringsutbyttebeskrivelsen slik at læringsutbyttet for studiet oppnås
- Eksamensordninger og andre vurderingsformer skal samsvare med og være tilpasset læringsutbyttebeskrivelsen slik at læringsutbyttet for studiet oppnås
- Studiet skal ha en tydelig faglig relevans for arbeidsliv og/eller videre studier
- Studiet skal være forskningsbasert og være tilpasset studiets nivå, omfang og egenart

- Studiet skal ha ordninger for studentutveksling og internasjonalisering, som skal være tilpasset studiets nivå, omfang og egenart.
- Studiet skal ha lokaler, bibliotektenester, administrative og tekniske tjenester, IKT-ressurser og arbeidsforhold for studentene, som er tilpasset studiet

I tillegg stilles det krav til rekrutteringspotensiale og læringsmiljø, praksisavtaler, fagressurser, samt fagmiljøets sammensetning, deltakelse i nasjonale og internasjonale nettverk, kompetanse, tilsettingsforhold og robusthet.

Komitéens vurderinger

HF har i initiativet HF2018 hatt en omfattende gjennomgang av alle sine studieprogram. Et resultat av HF2018-prosessen er at fakultetet står bak sju av de totalt åtte programoppsettningssøknadene ved UiB. Som nevnt, er HF representert i komitéen ved sin prodekan for utdanning og internasjonalisering. Han har deltatt på alle møter og drøftinger internt i komitéen og med fagmiljøene/fakultetene. Komitéen har imidlertid funnet det korrekt at HFs representant på grunn av sin dobbeltrolle som både avsender og mottaker av HF-søknadene fristilles fra å bidra til eller stille seg bak den skriftlige vurderingen av HFs søknader.

HF's søknader

Komitéen anerkjenner det omfattende og krevende arbeidet som fagmiljøene, instituttene og fakultetene har hatt i HF2018 med å gjennomgå programporteføljen og finne fram til nye studieprogram.

Med utgangspunkt i studietilsynsforordningen og i noen grad NKR ser komitéen like fullt en del dilemmaer. Særlig gjelder dette fagkombinasjonene i og utformingen av programmene som søkes opprettet.

Dilemmaene gjelder bachelorprogrammene som alle fire er sammenslåinger av to eller tre eksisterende bachelorprogram som i programforslagene er omgjort til studieretninger. I tillegg til at sammenslåingen gir en reduksjon i antallet studieprogram ved HF, legger søknadene vekt på at studieprogrammene bidrar til tverrfaglighet. Komitéen ser sammenslåingene slik programmene framstår i søknaden som problematiske av følgende grunner:

- *Studieprogrammene framstår ikke som helhetlige og mangler en felles profil som gjenspeiles i emneporteføljen.*
- *Det er vanskelig å få øye på tverrfagligheten.*
Studieretningene i hvert av programmene har få eller ingen obligatoriske fellesemner.
 - I *Bachelorprogram i historie og kulturvitenskap* er de to studieretningene historie og kulturvitenskap helt adskilte uten felles obligatoriske emner. Det finnes ett obligatorisk emne i studieretning for kulturvitenskap av tverrfaglig karakter, *HIK117 Fordjupning i historie og kulturvitenskap*. Dette er imidlertid bare et valgemenne i studieretningen for historie.
 - I *Bachelorprogram i nordisk* har studieretningen *Norrøn filologi* med unntak av innføringsemnene første semester ingen obligatoriske fellesemner med de to andre studieretningene *Norsk som andrespråk* og *Nordisk språk og litteratur*. De to siste har ett obligatorisk fellesemne, og ett obligatorisk emne med stort faglig overlapp. *Norsk som andrespråk* har i tillegg to obligatoriske nordisk litteraturemner som signaliserer et enda sterkere slektskap med studieretningen *Nordisk språk og litteratur*. I *Nordisk språk og litteratur* må studentene dessuten velge enten ett av

flere 15 studiepoengsemner fra det norrøne fagområdet eller et emne fra *Norsk som andrespråk*.

- *Bachelorprogram i kunsthistorie, gresk og latin*. De tre studieretningene («spesialiseringene») *Kunsthistorie*, *Gresk* og *Latin* har ex. phil. og ex. fac. felles. I tillegg er det obligatorisk for både *Gresk* og *Latin* å velge ett av to kunsthistorieemner. Det er følgelig lite som er felles for de tre fordypningene.
 - *Bachelorprogram i samtidskultur* har studieretningene *Digital kultur*, *Teatervitenskap* og *Moderne kunsthistorie*. De har ingen obligatoriske fellesemner ut over et introduksjonsemne SAMKUL100. *Teatervitenskap* og *Moderne kunsthistorie* har i tillegg et felles obligatorisk emne SAMKUL201, men det er bare valgfritt i studieretningen *Digital kultur*.
- *Navn på programmene kan ikke fullt ut sies å være dekkende*
Bachelorprogram i nordisk kan muligens sies å være dekkende selv om studieretningene har så lite felles. *Bachelorprogram i samtidskultur* antas imidlertid å gi forventninger om et studieinnhold og læringsutbytte med et bredere eller mer tversgående samtidskulturelt innhold. Manglende fellesemner fører derimot til at studentene i all hovedsak møter fagstoff knyttet til den studieretningen de velger, nemlig *Digital kultur*, *Teatervitenskap* eller *Moderne kunsthistorie*.

Bachelorprogram i historie og kulturvitenskap har som nevnt studieretninger uten obligatoriske, felles emner. Det avspeiles blant annet i at en i læringsutbyttet på programnivå må operere med «historie **eller** kulturvitenskap» (uthevet her). Det samme gjelder *Bachelorprogram i kunsthistorie, gresk og latin*, der læringsutbyttet på programnivå bruker «eller».

- *NKR krever at studium skal beskrives gjennom krav til læringsutbytte, og det skal formuleres ett totalt læringsutbytte for hvert studium.*
«At studiet skal ha én total læringsutbyttebeskrivelse innebærer at denne også må være dekkende for eventuelle studieretninger. Dersom dette ikke er mulig, må studieretningene beskrives separat, og må innfri samme forskriftskrav som et studieprogram (fagmiljøstørrelse osv.).» (Fra UiBs *Veiledning til søknad syklus 1*, pkt 3.2)

Alle søknadene opererer med egne læringsutbyttebeskrivelser for studieretningene. At dette har vært nødvendig, kommer delvis fram av punktene ovenfor. Det er like fullt behov for en del justeringer av beskrivelsene enten på program- eller studieretningsnivå - eller på begge nivåene.

Det samme gjelder emnebeskrivelsene. I møtene før sommerferien, da komitéen ga fagmiljøene tilbakemelding på søknadsutkastene, kom komitéen med innspill om at det var gjort lite revisjon i de fleste emnebeskrivelsene og om at den forventet videreutvikling av disse til den endelige søknaden. Dels gjaldt dette noen av læringsutbyttebeskrivelsene, men mest savnet komitéen variasjon i vurderings-, arbeids- og undervisningsformene slik at de i større grad var tilpasset læringsutbyttebeskrivelsene. I de endelige søknadene er emnebeskrivelsene i noen grad videreutviklet.

Det er imidlertid viktig å merke seg at i en tilsynssituasjon vil hver av studieretningene bli vurdert og stilt krav til som et selvstendig program.

- *Robust fagmiljø - stor nok kapasitet?*

I søknaden om oppretting av nytt studieprogram i nordisk skriver instituttstyreren følgende:

«Ressurssituasjonen for fagmiljøet i nordisk, særlig nordisk litteratur, er kritisk, og de grunnleggende utfordringene forblir uendret av den omsøkte sammenslåingen av studieprogram. Det har blitt foretatt en omfattende revisjon av emneporteføljen, dels på bekostning av enkeltprofilene i nordisk. Dette, sammen med økt bruk av fellesemner på tvers av studieretningene, vil kunne avhjelpe ressurssituasjonen i noen grad.»

Ressurssituasjonen har tydeligvis vært problematisk en stund, noe det nye programmet muligens kan avhjelpe i noen grad. Et spørsmål her er likevel om en skal opprette et nytt program der en vet at ressurssituasjonen for fagmiljøet er kritisk.

Oppsummert synes komitéen det er vanskelig faglig og formelt å anbefale opprettingen av de nye bachelorprogrammene. Det kan innvendes mot komitéens vurderinger at det så sent som i 2016 ble opprettet studieprogram som hadde noen av de samme karakteristika. Disse ble imidlertid anbefalt opprettet under tvil og delvis ut fra en tenkning om at institusjonen og fagmiljøene delvis måtte få tilpasse seg et noe strengere regime over tid. 2017 er imidlertid det tredje året UiB har hatt en opprettingsprosess med tydelig fokus på og krav om å oppfylle kravene og med en veilednings- og vurderingskomité som har gått aktivt inn i prosessen. Samtidig har det foregått en omfattende revisjonsprosess ut fra de samme kriteriene. I tillegg har høyere utdanning i Norge i 2017 både fått en stortingsmelding om kvalitet og en revidert studietilsynsforordning med de samme krav som i den forrige forordningen, om ikke noe strengere. I tillegg vedtok Universitetsstyret før sommerferien UiBs handlingsplan *Kvalitet i utdanning*.

Dersom de fire bachelorprogrammene ikke blir opprettet, forsvinner også grunnlaget for å opprette i alle fall to av masterprogrammene, *Masterprogram i historie og kulturvitenskap* og *Masterprogram i nordisk*. De bygger videre på de tilsvarende bachelor-programmene. Med *Masterprogram i klassisk filologi* er det noe annerledes, både fordi kunsthistorie ikke lenger er en studieretning, og fordi Universitetsstyret i 2015 opprettet en *Bachelor i klassisk filologi med gresk og latin*.

Programoppsettingskomitéen har i vår hatt to studentrepresentanter og i høst én. Disse representantene har i drøftingene særlig vært opptatt av hvordan programmene framstår for studentene, hvilke forventninger beskrivelsene skaper og i hvilken grad forventningene ser ut til å kunne oppfylles.

Studentrepresentanten i høst. Håkon Randgaard Mikalsen, har ikke kunnet møte på de møtene komitéen har hatt om de endelige søknadene. Men sammen har han og Svein-Martin Stenseth sendt følgende skriftlige innspill til denne uttalelsen fra komitéen:

1. *Programmene må se på hva som møter studentene i programpresentasjonene, og at det er viktig at disse presentasjonene bidrar til en forventningsavklaring.*
2. *I forventningsavklaringen bør det være markert tid for anbefalt tid til utveksling/praksis, hvilke emner en burde ta, og hvor/når en evt. må/kan ta valget om spesialisering det er lagt til rette for i programmet.*
3. *Programmene som slås sammen i et program må ha mer felles enn tittel for at det skal sees hensiktsmessig å opprette et nytt program. Dette er ikke tydelig nok i alle programmene.*

4. Flere av programmene må se på hvordan de kan styrke studentaktiviteten i undervisningen. Videre også å styrke sammenhengen mellom læringsbyttebeskrivelsene, valg av undervisningsformer, og vurderingsformer som er varierte og sammen egner seg til å vise om studentene har oppnådd dette nevnte læringsutbytte.

SVs søknad

SVs lektorprogram samsvarer i stor grad i oppbygning og innretning med eksisterende lektorprogram ved UiB, og programmet er også lagt tett opp til den eksisterende nasjonale rammeplanen for lektorutdanning.

Komitéen ser like fullt også her noen dilemmaer det bør finnes avklaring på og spørsmål som bør besvares:

- Søknaden er vag på flere punkter:
 - Det sies innledningsvis (pkt. 1) at programmet «forutsetter tildeling av nye fullfinansierte studieplasser. Det vil være behov for økte ressurser til en fagdidaktiker og en 50 % administrativ stilling for å kunne drive programmet.»

Komitéen oppfatter det slik at dersom forutsetningen om studieplasser ikke blir oppfylt og behovet for økte ressurser ikke blir dekket, blir programmet ikke opprettet.

Komitéen ser at planene om oppretting av dette lektorprogrammet 12. juni 2017 var oppe som sak i Styringsgruppen for lektorutdanningen ved UiB (Sak 9/17).

Styringsgruppen gjorde følgende vedtak:

«Styringsgruppen anbefaler oppretting av Lektorutdanning i samfunnskunnskap med master i sosiologi, under forutsetning av at det tildeles nye studieplasser til programmet. Styringsgruppen oppfordrer til at nøkkelstillinger ved involverte fakulteter prioriteres, slik at fagporteføljen i det nye programmet samsvarer best mulig med samfunnsbehov, og sikrer kandidatene gode jobbmuligheter.»

Styringsgruppen behandling omtales ikke i søknaden, og det gjøres følgelig heller ikke rede for hvordan vedtaket tenkes oppfylt.

- Når det gjelder hvilke fag som kan tas som fag II, vises det til en utfordring i og med at «HF tar forbehold om at det for tiden er kapasitetsproblemer på fagdidaktikk i engelsk og nordisk, og på praksisplasser i historie.» Samtidig understrekes det i søknaden at «Det er svært viktig for Det samfunnsvitenskapelige fakultet at det også blir gitt muligheter for at studentene kan velge fagene nordisk, engelsk og historie som fag II. Dette vil være svært viktig for rekrutteringen og karrieremulighetene til kandidatene.» Det går ikke fram hvordan dette dilemmaet er tenkt løst.

Komitéen har kommentert at denne usikkerheten må komme klart fram i informasjonen til potensielle studenter og studenter som tas opp på studiet. Komitéen etterlyser for øvrig en oppstilling av hvilke fag som kan tas som fag II. En slik oppstilling bør også opplyse om usikkerhet knyttet til kapasitet.

- Internasjonalisering og utveksling

Under pkt 2.1 i søknaden står det: «Sosiologisk institutt ønsker å legge til rette for at studentene kan reise på utveksling og vil forsøke å få dette til i 6. semester i samarbeid med fag 2-instituttet som i dette semesteret har ansvar for bacheloroppgaven. Vi anser at det vil være mulighet for å gjennomføre bacheloroppgaven, eventuelt en erstatning for denne, (sammen med en erstatning for emnet SOS201) under utvekslingsoppholdet og vil bidra til at dette gjennomføres på en god måte.»

Komiteén er klar over og har full forståelse for utfordringene med i det hele tatt å få til gode ordninger for at studenter i et lektorprogram skal kunne reise på utveksling. Det er mange faktorer å ta hensyn til: fordeling av emner på fag I og fag II og fagdidaktikk i disse fagene, pedagogikkemner og ulike former for praksis. UiBs eksisterende lektorprogram er ikke klarere på dette punktet enn programmet i søknaden. Studietilsynsforskriften fra i år holder i § 2-3, (8) fast ved at «Studietilbud som fører fram til en grad, skal ha ordninger for internasjonal studentutveksling. Innholdet i utvekslingen skal være faglig relevant.» I merknadene presiseres dette på følgende måte: «Bestemmelsen innebærer at institusjonen skal sikre at studenter ved alle studietilbud som fører fram til en grad, kan tilbys utvekslingsopphold gjennom oppdaterte og bindende avtaler, og at relevansen av utvekslingsoppholdet er sikret av studietilbudets fagmiljø.»

Forskrift om rammeplan for lektorutdanning for trinn 8-13, vedtatt av KD i 2013 sier følgende: «Lærerutdanningsinstitusjonene skal legge til rette for at studentene får et internasjonalt perspektiv på studiet og lærerarbeidet. Institusjonene skal også legge til rette for at studentene kan ta deler av utdanningen i utlandet, og skal fastsette vilkår for at studentene kan få godkjent oppholdet som del av fagstudiet og av praksisopplæringen.»

I studieplanen for programmet står det ingenting under kategorien «Delstudium i utlandet».

Et spørsmål her er derfor om kravet til utveksling er tilstrekkelig ivaretatt i SVs lektorprogram søknad.

- Navnet på graden
Studieplanen opererer med *Lektorutdanning med master i sosiologi* som navn på graden. Et spørsmål her er om det samsvarer med UiBs studieforskrift (Regelsamlingen). Studieforskriften har til nå ikke noe eget punkt for gradsnavn for lektorutdanning ved SV. Trolig er det her naturlig å tenke seg en parallell til forskriftens gradsnavn for HF: «Master i <navn på fag> med integrert praktisk-pedagogisk utdanning» (Kap 2 §2.3, (9)). I så fall skulle gradsnavnet for programmet bli «Master i sosiologi med integrert praktisk-pedagogisk utdanning», noe som vil innebære en tilføyelse i UiBs studieforskrift.
- Læringsutbyttebeskrivelsene
 - På programnivå
Læringsutbyttebeskrivelsene er her stort sett gode og i tråd med læringsutbyttebeskrivelsene som anbefales i ovennevnte *Forskrift om rammeplan for lektorutdanning for trinn 8-13*. Én innvendig her kan være at det er svært

mange/for mange beskrivelser. Til sammenlikning har rammeplanen til sammen 18 beskrivelser eller deskriptorer.

En annen og viktigere innvendig er at beskrivelsene for kunnskap ser ut til å beskrive kunnskapene på et for lavt nivå for et masterprogram. Når det gjelder kunnskap om fagområdet, står det bare at kandidaten «har overblikk over», «kjenner», «har kunnskap om» mens formuleringer som ifølge NKR viser masternivået «har inngående kunnskap om» bare er knyttet til «teoriar og problemstillinger knytt til fagdidaktiske og pedagogiske spørsmål» og «gjeldende lov- og planverk for skolen». Studieplanen mangler dessuten kravene om «avansert kunnskap innenfor valgte fag og spesialisert innsikt i et profesjonsrelevant fagområde» (Fra rammeplanen og i tråd med NKR)

- I emnebeskrivelsene
Læringsutbyttebeskrivelsene i masteremnet (Masteroppgåva SOS360) ser ut til å ligge på et for lavt nivå i forhold til kravene til et masterprogram. (Jf. punktet ovenfor.) Masteroppgaven kommer til sist i studiet og studiets progresjon, noe som burde tilsi at studenten ved fullført emne har inngående, avansert og/eller spesialisert kunnskap om en del felt/områder i programmet.
Generelt er det noen formelle innvendinger til presentasjonen av læringsutbyttebeskrivelsene i emnene.

- Emnebeskrivelsene

En mindre mangel i søknaden er at kodene for praksisemnene mangler og er heller ikke lagt ved. Det siste gjelder også pedagogikkemnene. Emnet fagdidaktikk i sosiologi finnes ikke. Det skal utvikles når en fagdidaktiker for dette fagområdet er på plass. Didaktikkemnene knyttet til fag I blir foreløpig forankret ved Institutt for administrasjons- og organisasjonsvitenskap.

Komiteén synes det er vanskelig å se spor av revisjon i emnebeskrivelsene mht arbeids-, undervisnings- og vurderingsformer. Blant annet er det i de emnebeskrivelsene som er levert inn, en hovedvekt på skriftlig skoleeksamen eller skriftlig hjemmeeksamen. Med unntak av Samfunnskunnskapdidaktikk 1 (SAKDI101) og emnet for masteroppgaven er ikke muntlig aktivitet grunnlag for vurdering i noen av de vedlagte emnebeskrivelsene. I lektorprofesjonen er muntlig kommunikasjon med elevene en vesentlig kompetanse, og komiteén mener det er viktig at denne kompetansen utvikles og vurderes også i de samfunnsfaglige emnene.

- Instituttstyrers uttalelse om fagmiljøet «robusthet»

I Tabell 3 i søknadsmalen skal instituttleder «gi en samlet vurdering av faglig robusthet og tilgjengelige undervisningsressurser i studiet» og instituttlederen blir bedt om å redegjøre «blant annet for:

- At studiet har fått allokert tilstrekkelige undervisningsressurser til å tåle for eksempel sykefravær og forskningsterminer.
- Grad av gjenbruk av emner som allerede benyttes i andre studieprogram og hvordan gjenbruken påvirker det samlede studenttallet i emne(ne) og behovet for undervisnings- og veiledningskapasitet.»

Komitéen ser, som vist ovenfor, en del forhold som må avklares og/eller endres for at lektorprogrammet skal opprettes. Komitéen kan ikke se at instituttstyrer har redegjort for disse forholdene.

Også til vurderingen av SV-søknaden har studentrepresentantene, Håkon Randgaard Mikalsen og Svein Martin Stenseth, sammen sendt et skriftlig innspill til komitéens vurdering:

«Vi stiller oss fullstendig bak komitéens vurdering av søknaden.»

Videre legger de til følgende:

«Programmet må se på hvordan de kan styrke studentaktiviteten i undervisningen, dette kan gjøres gjennom mer varierte undervisningsformer i læringsutbyttebeskrivelsen. Fagmiljøene argumenterte med at dette ikke vil gi fleksibilitet til å endre undervisningsformer siden læringsutbyttebeskrivelsen ikke revideres så ofte. Vi mener uansett at det er rom for å legge inn flere undervisningsformer i læringsutbyttebeskrivelsen. Videre må de sjekke at læringsutbyttebeskrivelsene faktisk dekker det som studenten møter i faget, og at vurderingsformen egner seg til å vise om studentene har oppnådd det nevnte læringsutbyttet.»

Bergen, 11.10.17

Yael Harlap (UPED)

Linda Herfindal Lien (KMD)

Håkon Randgaard Mikalsen (studentrepresentant)

Svein-Martin Stenseth (studentrepresentant)

Toril Eikaas Eide (SA)

Cecilie Boge (SA)

